

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԳԵՍՆԵՐ ՄԽԹԱՐԵԱՆ

ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ՎԵՆԵՑԻԱ

Նախորդ օրէն արտասովոր շարժում և մեծ հռանդ կար վարժարանին մէջ. ուսումնական տարւոյն հանդիսաւոր փակումով լիկէնական վկայականներու տուչութիւնը 16 շրջանաւարտներու և մրցանակներու բաշխումը միանգամայն կը խանդավառէին բոլոր աշակերտութիւնը:

Արդէն սկսեց էին խումբ խումբ վենետիկ հասնիլ յատկապէս Միլանէն և ուրիշ տեղերէ ազգայիններ, շրջանաւարտներու ծնողներ, ազգականներ ու խնամակալներ ինչպէս և վարժարանին քանի մը նախկին սաներ, ամէնքն ալ կը փութային յաղթանակը տօնելու իրենց սիրելիներուն, հայութեան նորաբողոք ցանկալի յոյսերուն, որ մեր ազգին յատուկ անվկանդ արիւթեան և յարատեւութեան ձիւղկով օժտուած, յաղթելով բիրտ դժուարութեանց վերջապէս պիտի ստանային բարձրագոյն ուսման և կրթութեան ըղձաքուած վկայականը ազգային լեզուական մատենագրական ու պատմական գիտութեանց թանկագին ու ճոխ աւանդներու յատուկ առաւելութեամբ որոնց դիրքաւ չեն արժանանար տարաբախտօրէն այնքան ծաւալի ազգասէր հայ պատանիներ երբեմն հացի պայքարէն բռնուած և շատ անգամ ալ օտար վարժարաններու ճակատագրին վիճակուած:

Երգած էր 6 Յուլիոսը, օր մը որուն արտասովոր օթը օրուան խանդավառութիւնը միայն պիտի կարենար մոռցնել, գէթ չափով մը:

Աշակերտութիւնը հաւաքուած վարժարանին գեղանի ու բարեպաշտիկ աղօթարանին մէջ կը սպասէր Ուիտ. Գերշ. Աբբասօր, որ, ի շուք հանդիսին և ի մեծ խրախոյս տեսութեան և աշակերտութեան, այն ինչ նախորդ օրը կատարած Ս. Լուսաւորչի սօնը և վանական հանդիսաւորութիւններ՝ փութացեց էր մեկնիլ Հռոմէն նոյն գիշերը, և արդէն ժամը 6 ու կէսին աւելած կը հնչէր թէ Գերշ. Աբբասօրին արդէն վարժարան ժամանեց շոգեմակոյկով:

Եւրջ ժամը 7ին Նորին գերարգելութիւնը մատոյց Ս. Պատարագը հաղորդելով աշակերտները կենարար Ս. Հացն:

Ս. Պատարագի աւարտելուն աշակերտները

համախումբ երգեցին զոհաբանութեան երգն Աստուծոյ՝ ուսումնական տարւոյն յաջող բոլորումին համար, և Գերարգելին կնքեց «Պահպանիչ» օրհնելով միանգամայն դաստիարակներն ու աշակերտութիւնը:

* *

Ժամը 10,30ին կը սկսէր հանդէսին երկրորդ մասը: Վարժարանին փառաշուք և աննման դահլիճը լեցուած էր ընտիր բազմութեամբ մը և ուրախ ենք արձանագրել որ քիչ չէր հոն ազգայիններու թիւը, և այս տարուան շրջանաւարտներու մեծամասնութիւնը՝ բացառիկ բախտը կ'ունենար — ինչ որ հազուադէպ եղած է անցեալին մէջ — իր քով տօնել այդ հանդիսաւոր պահուն իր ծնողը կամ սիրելին, մահաւանդ թէ անոր ձեռքէն ստանալ երկար տարիններու քրտինքի և ջանքերու արդար վարձքի պսակը ծափերով՝ սիրախառն համբոյրի և յուզման մէջ:

Վարժարանին տեսութեան հրաւելին վրայ փութացեց էին պատուէլ հանդէսը նաեւ տեղական ծանօթ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ, բարեկամներ, վարժարանայր ուսուցչական մարմինը, ինչպէս և հայրեր Ս. Ղազարէն:

Այն ինչ դահլիճը մուտք գործեցին պետական անձերը, կուսակալի, Քաղաքապետի, Երմաւկալի տեղակալները, Գերշ. Ընդհ. Աբբայ Հ. Յովհանն Վ. Ազգերեան, տեղւոյս Ֆրանսական հիւպատոսը, գրիտորական և այլ անձեր, երաժշտականութեամբ իսկոյն խառնուրդ արքայական քայլերգը նուագեց որուն կցեց մեր ազգային քայլերգը «Բամ փորոտան»ը վարժարանին սաներուն խմբերգին ընկերակցութեամբ. երկուքն ալ յոտնկայս ունկնդրուեցան եռանդուն և երկար ծափահարութեամբ:

Երաժշտախումբը կազմուած էր քաղաքիս նըշանաւոր նուագողներէն, որոնց հետ նուագեցին նաեւ վարժարանի սաներէն մէկ քանի յաջողագոյնները ղեկավարութեամբ ծանօթ սիրելի Ռս. Ս. Փոնցիլաքուայի խումբը՝ նուագեց քանի մը ընտիր կտորներ, որոնց մէջէն նշանակելի են Beethovenի Ouverture «Carlo dano»ի, մեծ ու փայլուն յաջողութեամբ, ինչպէս և «Լէպլէպլի»-ն ընտրանօք լաւագոյն մասերը:

Բաց ի « Բամ փորոտան » էն աշակերտներու խմբերգը երգեց Marcello թագմածայն սաղմոսը ներդաշնակութեամբ ու ելեւէջներով ճոխ ինչպէս նաեւ « Մայր Արաքս »-ն մեր հայրենաբազմ սրտերուն կարօտի համբոյրը տանելով զպէ « Մայրենի հողը, աշխարհ Հայաստան » զոր այնքան « վեհ սիրով սիրում էր Վարդան » անշուշտ զգացնելու հայութեան ցանկալի յայտերուն սէրն ու անկեղծ պաշտումը մեր այնքան սիրելի և այնքան հեռաւոր հայրենիքին :

Երգերուն միջնակեալ պահերուն նախ բեմ ելա Ֆերտի Ապանեան, որ մայրենի բարբառով, բանաստեղծի յատուկ շունչով յետադարձ սիրալիք ակնարկ մը նետեց զեղեգրագոյն կեանքին, երազային ապուրմին որ կը մնար զպրօցի սեմերէն ներս, ու իրենց որ վաղը կեանքի մեծ ու լայն ասպարէզը պիտի թեւակոխէին կ'ըսպատէր մտայլ ապագան, որուն մէջ յաղթանակելու միակ յոյս և իրախոյս զպրօցի սրբազան աւանդները կը տանէին հետեւին, ուսմունք և կրթութիւն՝ կրօնքի և հայրենիքի կրկնակ դրօշներով :

Երախտագիտութեան խորին զգացումները ուղղեց ապա առ անմահ բարեխոյսները Մորատ-Ռափայէ և Մխիթարեան Միտաշնութիւնը և յատկապէս զպրօցի տեսչութիւնը և հրաժեշտի մելամաղձ ողջոյնը առ վարժարանն առ ընկերներն և դիւթական Վենետիկը որ այնքան բանաստեղծութիւն օրօրած էր իրենց քաղցր մանկութիւնը :

Յաջորդեց Էմիլ կիւզեան, որ իտալերէն ճոխ ու հարստար լեզուով շնորհակալութիւն և հրաժեշտի ողջոյնն ուղղեց զաստիարակներուն, սիրելեաց, և յատկապէս իտալացի ուսուցիչներուն և իտալական պետութեան իրենց տուած անբաւ համակրութեան, բարեացակամութեան համար, և որ չեմ սիրով կապուել են և թիկունք կ'ընծայեն այս ազգանուէր հաստատութեան :

Երրորդը Սահակ Եփրեմեանն եղաւ որ ճապուկ ու հարստար զարձուածներով, Քրիստոսի մը զարմանքը շարժելու չափ՝ յաջող հնչումովը, նոյնպէս շնորհակալութեան խօսքեր ուղղեց ամենուն, և յատկապէս Ֆրանս. Պետութեան և հրապարտութիւն որ իր երկրի ասպետական հոգիին աւանդով միշտ մօտ, միշտ համակիր կը մնայ ազնուական ու դժբախտ հայ ժողովրդին և իր զաւակներուն, որոնք հոգիով ու բարոյական կութով վեր են քան ու և է բախտաւոր ազգի զաւակները : Նոյնպէս ողջոյններ շաշլից իտալիոյ երկրին, դիւթական Վենետիկին, իր պաշտելի

վարժարանին, Նորաւարտ ուսանողներու այս բուռն ճառերը ստացան ծափերու խանդավառ արձագանգ :

Հուսկ բեմ ելա վարժարանի Ուսումնապետը Զ. Եղիա Փէշկեան, որ մանրամասն տեղեկութիւն մը ներկայացուց տարեկան ուսումնական կեանքին, շնչեղով յատկապէս նորութիւններն ու ցայտուն կէտերը, որոնց մէջ նկատողութեան արժանի են՝ Լիւէնսական շրջանի վերջին տարւոյն երկուքի բաժանումը՝ առեւտրական և ճարտարագիտական ճիւղերուն, ինչ որ կրկնակի կը նպաստէ սանիրուն, թէ ուժերու կեդրոնացումի և թէ յատուկ զարգացման մասնագիւղին մէջ որուն պիտի հետեւին համալսարանական շրջանին, կարեւորաւ բարձրագոյն և ընդարձակ ծըրարգիր մը մշակել ֆիզիքոյ-մաթեմատիք ճիւղին որպէս զի հայրթոյի ամէն դժուարութիւնն ու է պետութեան համալսարաններու մուտքին քընդութեան պահանջի պարագային :

Բաց աստի տեսչութեան կողմէ ծրագրուած և զործադրուած ամսօրեայ գիտական-իմաստասիրական և ազգային մատենագրական-պատմական ճառախօսութիւնները ուսուցիչներու և բարձրագոյն դասին սաններուն կողմէն ինչպէս և նոր զարկեր բարոյագիտութեան, քրիմական գիտութեանց, և ազգային ուսմանց են : են :

Շնորհակալութեան խօսք ուղղեց պետական եկեղեցական հեղինակաւոր անձներուն, Ֆրանսական հրապարտութիւն և շնչեղ կրթական գործի կարեւորութիւնը և դժուարութիւնը, Մխիթարեանց ստանձնած սրբազան ազգանուէր պաշտօնը, աշակերտներուն ինդակցութիւնն իրենց յաջողութեան և իրախոյս նուիրուելու իրենց ազգին՝ գիտութեան ամէն ճիւղերուն մէջ, կեանքի ամէն ասպարէզներու ընթացքին :

Ապա կարգաց մի առ մի շրջանաւարտներու անունը բաշխելով անոնց վկայականը, զոր ըստացան իրենց ծնողաց կամ բարերարաց և կամ բարձրաստիճան անձերու ձեռքէն՝ վարժարանի սաններուն և ամբողջ հանդիսականներու ուրախակցութեան ցոյցերու բուռն ծափերուն մէջ : Ահա շրջանաւարտ սաններուն անունները .

1. Ապանեան Ֆերտի
2. Երամեան Յովհաննէս
3. Եփրեմեան Սահակ
4. Թարագճեան Արամ
5. Կիւզեան Էմիլ
6. Կիրճեան Վիկտոր
7. Մագոգճեան Տիրան
8. Յակոբեան Հենրիկոս

9. Յակոբեան Յարութիւն
10. Զննողեան Արմէն
11. Սգըշիան Արամ
12. Սիրամէնեան Յովհաննէս
13. Տանդիկ Ռեքարտոյ
14. Տիարեան Բարսեղ
15. Քանտըքեան Գարրիէլ
16. Ֆետրքեան Յովհաննէս

Վկայականներու տուութենէն վերջ վարժա-
րանին տեսուչը, շ. Վարդան Վ. Հաջունի, հայ-
րական սրտեռանդն խօսքեր ուղղեց աշակերտու-

նութեան տրամադրած նուէրը հայերէնի քա-
ջագոյն աշակերտին. զանց կ'ընենք յիշել մաս-
նական նուէրները ինչպէս օրինակ Քիմիական
գիտութեանց ուսուցչին որ ազնուօրէն յատուկ
մրցանակ բերած էր այդ ճիւղի քաջագոյն ա-
շակերտին:

Վերոյիշեալ գաւառական ուսումնարան Վե-
րատեսուչը որ մեծ զոհողութեամբ փութացած
էր հանդէսին ներկայ գտնուելու՝ մեծ փափա-
քով խնդրեց ու խօսք առաւ, վեր հանելով կըր-
թական գործի սրբազնութիւնը աշակերտի և

Վեմնտիկ - Մուրատ-Ռափայէլեան Վարժարանի 1930ի շրջնաւարտները

Թեան յիշեցնելով իրենց առած կրթութեան
արժեքը, բարձր բռնելու իրենց կոչումը, առ-
դարացնելով ազգին ակնկալած յոյսերը. այդ
բարձր ու տպաւորիչ խօսքերուն հետ ողջերթ,
յաշողութիւն և երջանիկ ասպարէզ մաղթեց:

Այսպէս կրկին բռնելու Ուսումնապետը և յետ
պարգելու տեսչութեան յատուկ դիտումը մըր-
ցանակներ շնորհելու յաշողագոյն և ջանասէր
աշակերտներուն, շնորհակալութիւն յայտնեց Վե-
նետիկ գաւառի ուսումնարան բարձրապատիւ Վե-
րատեսչին որ այս տարի մասնաւոր խնամքով և
հոգածութեամբ նուէրներ զրկած էր իրրեւ մըր-
ցանակ, ինչպէս և Քրիստոս. հիւպատոսին յանուն
Ֆրանսային թանկագին նուէրներուն և Միաբա-

ղաստիարակի կապերն ու դիրքերը, ծնողաց ու
ղաստիարակին դերը, ու այս սրբազան պահուն
վերջինիս ստացած աւանդին վերադարձնելը առ
ծնողքը յետ կատարելու իր գործը որ ազնուա-
գոյնն է քան նիւթականը ծնողքին կողմէն, ու
խօսքերն աւարտեց, բուն, համոզիչ և սրտա-
բուխ ուղերձով. յաշողութեան և երջանկու-
թեան ասպարէզ մաղթեց հաւատարիմ զաւակ-
ներ ըլլալու հայրենիքին որ կը սպասէ:

Վարժարանի քայլերգով հանդէսը կը փակ-
ուէր, ուրախակցութեան ցոյցեր ու մաղթանքներ
տեղացին մա՛ն հանդիսականէ աւարտող սանե-
րուն որոնք թէպէտ գոհ և ուրախ սակայն հրա-
ժեշտի թախծոտ ողորն ունէին մա՛նուէն հանդէպ

Հանդէսէն վերջ հնամիայ գեղեցիկ սովորութեամբ վարժարանիս ուսուցչական կազմը (25 հոգի) և մօտիկ բարեկամներ հրաբիրուեցան աւարտող սաներու հետ կողք կողքի բոլորուելու ընտանական սեղանին շուրջը: Գա այն սուրբ վայրկեանն է որ նիթական կերակուրէ բլակիլէք քէ աւելի հոգեկան վսեմ միջնորդող մը կը կազմէ: Ուսուցիչներ որոնք մեծագոյն մասը հայ սեռունգներն դաստիարակէր են, երեսունք քառասուն տարիներու պատկառելի շրջանով շատ դիւրին էր այլևս թափանցել անոնց հազոյն խորը, անոնց յուզումով ամպոտած աշխրուսն մէջ, երբ ամէնեւ շերմ մաղթական անկեղծ և բուռն շնչող դրուատեցին հայ պատանիին հոգեկան մեծութիւնը, կամքի ոյժը և նկարագրի տոկուսութիւնը. այնքան ինքնաբերի էր իրենց հիացումը հայութեան, և սէրը մեր դժբախտ ճակատագրին որ շատ հայեր այդպէս չէին կարող արտայայտուիլ:

Գեր. Աբեահայրը որ խնջոյքին կը նախագահէր իմաստնալից և հայրական հոգեով լեցուն յուզորականով մը գծեց շնչողիկ ասպազայի ճաշապարհը և հայրենիքի հանդէպ ստանձնած սքըբազան պարտականութիւնը նախ բոլոր հայիւրուն և մասնաւորապէս նոր սերունդին որ պիտի ըլլայ մեր վազուան յոյսն ու հպարտութիւնը: Երբ ամէն ինչ վերջացաւ և տաները մէկիկ մէկիկ կ'ուղղուէին դէպի կայարան, դէպի օտար հորիզոններ երթալու, այն ատենն էր որ տըլնաութեան սեւ քօղ մը կը պատէր մեր հոգին և կը զգայինք թէ մենք զրկուած ենք հայրենիքէ, ու ոչ ոք աւելի խոր կ'ըմբռնէր անոր արժէքն ու սէրը քան մենք, մենք թշուառ զաւակներ, մենք ծնած ապրելու և տանջուելու, սիրելու և մեռնելու: Մենք կը ցրուէինք չորս հովերուն քըրտինքով հասունցուցած կարմիր ցորենի հունձքը և ով պիտի ժողուէր զանոնք վերստին հայրենիքի յարկին տակ. միայն մեր ազգային անխորտակելի կորովը և մեր հաւատամքը վաղուան արշալոյսին:

Միաբանութեան վարչական ժողովը իր 22 համալսարանական ձրիավարժ ուսանողներու թիւին վրայ աւելցուց երեք քաշագոյն աշակերտներ, Պ. Բարսեղ Տփրեանն ճարտարագիտութեան, Պ. Յ. Իրամեան և Վ. Կիրճեան բժշկական ճիւղերուն, որոնք պիտի յաճախեն Միլանոյի համալսարանը. Քաղցեալ շրջանաւարտներէն մենագոյն մասը իրենց ծնողքին կամ բարերարի ծախքով նոյնպէս պիտի կատարեն համալսարանական ընթացքներն:

ԲԱՐԻՑ

Յուլիս 13 կիրակի օր Մուրառեան վարժարանի ընդարձակ և դալարագեղ պարտէզին մէջ տեղի ունեցաւ տարեկան մրցանակաբաշխութիւնը, բարձր նախագահութեամբ ֆրանսական Ալադեմիայի յայտնի անդամ Պ. Հանրի Պորտոյի: Վաթսուն տարիներ յետոյ Լամարթիւնի, Վիթթոր Հիւկոյի, Կիզոյի և Տիւրիի աւանդութիւնն էր որ կը շարունակուէր:

Վարժարանի զոյգ ճակատները զարդարուած էին Ֆրանսական և Հայկական եռագոյններով, ընտրի և հոծ բազմութիւն մը փութացած էր տօնելու ազգային հաստատութեան անդրանիկ պարգեւաբաշխութիւնը այնքան խանդավառութեամբ և համակրանքով որքան եղած էր անոր բացման օրը:

Հանդէսը բացուեցաւ Marseillaise-ով և Բամփորոտան ազգային քայլերգով զոր յոտնկայս ունկնդրեցին հանդիսականները:

Քայլերգէն յետոյ բեմ բարձրացաւ Վեր. Հ. Սահակ Վ. Տէր-Մովսէսեան վարժարանին Տընօրէնը, ու իր հայրենաշունչ և պերճախօս ճառով բացատրեց տարուան մը մէջ կատարուած անխոնջ և լոկն աշխատութիւնը, տարեկան քընտնութեան զոհացոյցի արդիւնքը և արդարանցումը այն ազգասէր ծնողներու անկեղծութեանց՝ զոր ունեցած էին իրենց զաւակները Միթթաբան հայրերու յանձնելու պահուն: Ըսաւ թէ հայրենի կրակարան մը պիտի հանդիսանայ հաստատութիւնս, ազգային լեզուի և զգացումի աւանդատուն մը: (Երկար և անհատուած ծափեր): Անդրադառնալով հայ եռագոյնին մասին ըսաւ թէ ան ազգին ազատագրութեան, հայ ժողովուրդի զգացման և պաշտամունքի խորհրդաւ նշանն է, ան պիտի ծածանի Մուրառեան վարժարանի վրայ ցորձափ կը հնէէ հաճապետին Բամփորոտանը:

Բուռն ծափերու և համակրական ցոյցերու մէջ խօսք արտա Պ. Հանրի Լըլէն ժիրոնտի երեսփոխանը և Մուրառեան վարժարանի հովանաւորիչ մասնախումբի հախազաւը. իր հմայիչ, սրամիտ և հեռտոր լեզուով բացատրեց օրուան հանդէսին նշանակութիւնը, պանծացուց հայ ազգին մտաւորական յատկութիւնները, վեր հանեց վարժարանի հսկայական դերը որ կոչուած է կատարելու հայ աստանդական ժողովուրդի համար, հայ իրականութեան համար, և հայֆրանսական միակոյժի համար, զօդ հանդիսաւալով երկու ազնուական ժողովուրդներու միջև:

վարժարանի աշակերտները, դեկամբրոսեանք երաժիշտ Պ. Արայ Պարթևեանի և ընկերակցութեամբ Նուագախումբի, հետզհետէ միջանկեալ գեղեցիկ կտորներ երգեցին:

Հատ գողտրիկ և ներշնչած բանաստեղծութիւններ արտասանութեան հայերէն, ֆրանսերէն, իտալերէն, անգղիերէն, պարսկերէն, եթովպիերէն և արաբերէն լեզուներով: Մասնաւոր գլխոտի արժանի են Մարտիկ եղիազարեան, Արշաիր Կլորիկեան, Նորայր Մետրոպեան, Նուպար Նիկողոսեան և Վահէ Պողոսեան: Իսկ փոքրիկն ժիրայր Տէր-Թովմասեան բնմի վրայ երեւնալուն՝ ծափերու տարափ մըն էր որ փրթաւ, այնչեռ փարիզաւայ գաղութին սիրուած և զընահատուած դէմքն է: Գայտիկ կերպով յուզուած օքսանչելապէս արտասանեց շ. վ. վրդ. Յովհաննէսեանի «Հայաստան» և Դանիէլ վաթածանի «Լոյս»-ը, այնքան զգայուն, այնքան գեղեցիկ որ հմայեց իր ունկնդիրները, և Հանրի Պորտոյ հիացած համբուրեց այդ ապագայ խոստացող հայ մանկան աշխատ հակառէ:

Ապա վարժարանի Ուսումնապետը շ. Սրապիտն Վրդ. Ուրուհեանի, դասարանի կարգաւ կարողաց յաշողագոյն աշակերտաց անունները որ արժանացած էին մրցանակներու, հետեւեալ կերպով.

Հինգերորդ դասարան. — Ա. Ռուբէն Տէր-Դաւիթեան Alliance Française-ի առաջին մրցանակ. — Բ. Արամ Գալէտերեան — Editions Géographiques Khanzadian-ի առաջին մրցանակ: — Գ. Նուպար Նիկողոսեան — Տիր Գրիգոր Սինապեանի առաջին մրցանակ (սոկի մատիտ. նուէր Նուպար փաշայի):

Վեցերորդ դասարան. — Ա. Վահան Թահմազեան — Մուրատ Մարտիկեան նախ. աշակերտաց երկրորդ մրցանակ (սոկեզրի): և Անգղիերէնի երկրորդ մրցանակ. — Բ. Արամ Թընկերեան — Editions Géogr. Khanzadian-ի երկրորդ մրցանակ. — Գ. Ժիրայր փաշայեան — երկրորդ մրցանակ Մուր. վարժ. — Գ. Հայկ Ավանեան — երկրորդ մրցանակ Edit. Géogr. K.:

Եօթներորդ դասարան. — Ա. Ժիրայր Տէր-Թովմասեան — Մ. Ռ. Ն. Ս. Միութեան երրորդ մրցանակ անգղիերէնի, երկրորդ մրցանակ Edit. Géogr. Khan. և երրորդ մրցանակ. գեղեցիկ մատիտ մը Տիկ. Էսպայանի: — Բ. Վահէ Սորկուեան երրորդ մրցանակ վարժարանին. — Գ. Անդրանիկ Միրաքեան, երրորդ մրցանակ վարժարանին:

Մասնական գնահատումի արժանանացած էին

Մարտիկ եղիազարեան Նախագահ Լէյկի օքսանչելի մրցանակով, Նորայր Մետրոպեան Մ. Ռ. Ն. Ս. Միութեան առաջին մրցանակով (փառաւոր կարգին), Արաւիր Կլորիկեան Գերշ. Շ. Յովհ. Վ. Թորոսեան վարժարանի մեծաւոր վարդապետի մրցանակով: Արտէն Մանուկեան, Edit. Géogr. Khanzadian-ի մրցանակով: Բարի վարժի մէջ սոկիմետայի արժանացաւ Մարտիկ եղիազարեան, իսկ արծաթ մետալի՝ Անգրաւ Խաթիկարեան, Վահէ Սորկուեան և Նուպար Համբարձումեան:

Ուսումնապետ վարդապետը հրապարակաւ խորին շնորհակալութիւն յայտնեց Պ. Ժորժ Լէյկի, Alliance Française, Editions Géographiques Khanzadian-ի, Խալալեան Արքայական հիւպատոսին, Մուրատ-Ռաֆայէլեան նախկին աշակերտաց Միութեան և անոր Առնապետ Տիար Սինապեանի, Անգղիացի լեզուներու Ակադեմիայի Տնօրէնուհի Որիորդ K. A. Gardiner-ի և Հրանդ-Սամուէլ զրադարանի որ ճոխ և օքսանչելի մրցանակներով քաջալերած էին վարժարանի աշակերտութիւնը: Գեղեցիկ էին նաեւ Ս. Ղազարեան Աբրահմոր Նուրիերի սոկի, արծաթ մետալներ սիրուն տուփերով:

Մրցանակաբաշխութեան արարողութեան ժամանակ Տիար Զատիկ Խանկատեան, քաղաքական Տնօրէն Մուրատեան վարժարանին, յանուն Միութեան Հայերեւ Վենետիկի Հայկական կաճաղի, գեղարուեստական շատ նուրբ մագաղաթ մը նուիրեց գեղեցիկ ուղերձով մը, Որիորդ Բոլ Հանրի Պորտոյի ի գնահատութիւն իր «Տրապիզոնի Անթառամ» վէպին: Բուռն ծափահարութիւններ և համակրութեան երկար ցոյցներ եղան ազնիւ օրիորդին հասցէին, որոնց յուզուած շնորհակալ եղաւ:

Ամենէն վերջ խօսք առաւ օրուան պատկառելի Նախագահը Պ. Հանրի Պորտոյ իր «Գեղեցիկ էջ մը հայ պատմութիւն» ճառով. դըրուտեց հայ ազգը, պատմեց անոց առաջնութիւնները, Տիպեց որ Լամարդին շատ տարիներ առաջ իոյն դերով Նախագահած էր Մուրատեան վարժարանի մէջ նմանօրինակ հանդէսի մը, խօսած էր պատմական ճառ մը որուն բնագիրը երկիւղածութեամբ կը պահուի Ս. Ղազար, ըստ թէ Լամարդիին կը պարտի դէպ ի Հայ ազգն ունեցած սէրն ու համակրութիւնը: Արեւելք ուղեւորութեան առաջին տպաւորութիւնը ինկալի հղած է և շատ հրապուրիչ: Համառօտ պատմական ըրաւ իրիկիոյ թագաւորներուն կատարած քաղաքական դերին խաչակրաց հետ ունեւ

ցած յարաբերութեան, անոնց գրական, և գեղարուեստական զարգացման մէջ ունեցած մասնակցութեան, ձեռագործներու մանրանկարչութեան որոնք այնքան խղճմտորէն կը պահուին Սուրբ Ղազարու ձեռագրատունը, որ ծրագրած էմ, ըսաւ, որ մ'երթայու տեսնելու այդ հրաշալիքները:

Սուրբ Ղազար, քօաւ, Նարեկէոնի հրովարտակով Հայկական շեմարան հռչակուած է, և իբր այդպիսի կը շարունակէ լոյս սփռել իր շուրջը, պահելով ազգային պատմութիւնը և ինչ որ կը վերաբերի հայ կենսոյին: Միթիթարեանները կրցան փրկել հայ մտքի գանձերը զոր դարերու ընթացքին հաւաքած էր հայ ժողովուրդը: Կրցան յօրինել պատմութիւնը իրենց ազգին, թարգմանել միջազգային մատենագրութեան զըլուծի գործոցները ճոխացնելու համար հայ գրականութիւնն ու լեզուն: Ս. Ղազար ճշմարիտ հառազայթում, ցոլացում մ'եղաւ հաւատքի և գիտութեան ամբողջ Եւրոպայի վրայ:

Միեւնոյն ժամանակ, Միթիթարեան Հայրերը, հիմնեցին վարժարաններ, ուսման ձուլարաններ նոր սերունդներ հասցնելու համար, ահա այդ վարժարաններէն մէկն է Սևրի այս հաստատութիւնը որուն քանի մը շարքով առաջ պաշտօնական բացումը կատարեցինք:

Պ. Հանրի Պորտոյ իր երկարաշունչ բանախօսութիւնը վերջացուց ողջունելով հայ երիտասարդութիւնը որ հոն հաւաքուած կը դաստիարակուի հայ անցեալի յուշերով, հայ գրականութեամբ, հայրենի լեզուով և հայրենիքի ապագայ յոյսերով:

Նախագահը մեծ զոհունակութեամբ հրապարակաւ յայտարարեց թէ Ֆրանսական Ակադեմիան ոսկիմետալ տուած էր Մուրատեան վարժարանի և Միթիթարեան Հայրերուն:

Ֆրանսական մեծ թերթերը այս անգամ ալ խօսեցան կատարուած հանդէսին մասին, և Journal des Débats օրաթերթը ամբողջապէս հրատարակեց Հանրի Պորտոյի պատմական բանախօսութիւնը:

Հանդէսին ներկայ էին թէ ֆրանսացի և թէ հայ ընտիր բազմութիւն մը որոնցմէ յիշենք Պ. Հանրի Պորտոյ Նախագահ, Հանրի Լորէն Երեսփոխան, Օրիորդ Բոլ Հանրի Պորտոյ և Նշանածը Կոմս Մասքլարի, Իտալիոյ Դոսպանատան առաջին քարտուղարը, Եթովպական Դիւանագիտական Ներկայացուցիչը իր հետեւորդներով, Տիկին Լէյկ և ուրիշ ֆրանսացիներ: Ազգային ներէն եկած էին Պրն. Նորատունկեան, Արեւապեան, Զոպանեան, Որբերեան, Կարօ Սասունի, Տիկին Նուարդ Կիւլպէնկեան, Խսայեան, Պրն. Համբարձումեան, Սվանեան, Տոքթ. Թորգոմեան և եղբայրը, Մամուլի ներկայացուցիչներ են... Հանդէսէն վերջ հիւրերը դահլիճ առաջնորդուեցան ուր զովացուցիչներով և քաղցրեղէններով պատուասիրուեցան:

Հանդիսականները մեկնեցան ուրախ և զոհ տպաւորութեան տակ մտնուելով որ նորահաստատ վարժարանը ազգային կեդրոն, նոր յոյսերու իրազործման վառարան մը ըլլալու միակ հաստատութիւնն է որ կարող է այսօր հեռաւոր հորիզոններու տակ պահպանել մեր հայրենի ոսկեղինիկ քարառը, պատմութիւնը, հոգին և սովորութիւնները:

ԽՄԲ.

